

នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារនៃករណីឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ : 00២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ
ដាក់ទៅ : អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
ថ្ងៃដាក់ : ថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២
ភាគីអ្នកដាក់ : សហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម : អង់គ្លេស

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 24-Apr-2012, 15:39
CMS/CFO: Kauv Keoratanak

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ប្រភេទឯកសារដែលស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: **សាធារណៈ**
ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះ: **សាធារណៈ/Public**
ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ:
ការពិនិត្យចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារបណ្តោះអាសន្នឡើងវិញ:
ឈ្មោះមន្ត្រីដែលបានពិនិត្យ:
ហត្ថលេខា:

ព្រឹត្តិបត្រសហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យផ្តល់អាទិភាពចំពោះសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីដែលមានវ័យចំណាស់

អ្នកដាក់ឯកសារ:	អ្នកទទួលឯកសារ:	ចម្លងជូន:
សហព្រះរាជអាជ្ញា:	អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង:	ជនជាប់ចោទ:
លោកស្រី ជា លាង	ចៅក្រម និល ណុន, ប្រធាន	នួន ជា
លោក Andrew CAYLEY	ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT	អៀង សារី
	ចៅក្រម យ៉ា សុខន	ខៀវ សំផន
	ចៅក្រមJean-Marc LAVERGNE	
	ចៅក្រម ធ្នូ មណី	មេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ:
	សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹង	លោក សុន អុណុណ
រដ្ឋប្បវេណី:		លោក Michiel PESTMAN
ពេជ អង្គ		លោក Victor Koppe
Elisabeth SIMONNEAU FORT		លោក អាង ឧត្តម
		លោក Michael G.KARNAVAS
		លោក គង់ សំអុន

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ

លោក Arthur VERCKEN

លោក Jacques VERGÈS

I. សេចក្តីផ្តើម

- ១- សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើដោយគោរពដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឱ្យផ្តល់អាទិភាពនៅក្នុងការកំណត់ ពេលសម្រាប់ធ្វើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងឡាយដែលបានចុះក្នុងបញ្ជីឈ្មោះ សាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្នែកបច្ចុប្បន្ន¹ (បញ្ជីឈ្មោះសាក្សីបច្ចុប្បន្ន) ដែលមាន វ័យលើសពី៧០ឆ្នាំ។ បញ្ជីឈ្មោះសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយដែលជាកម្មវត្ថុនៃសំណើសុំ បច្ចុប្បន្ននេះ ត្រូវបានដាក់ភ្ជាប់មកជាមួយ (ឧបសម្ព័ន្ធ ក)។
- ២- លើសពីនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងភាគីដទៃទៀតអំពី ចេតនារបស់ខ្លួនសុំការអនុញ្ញាតពិនិត្យសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីវ័យចំណាស់ ដែលបានចុះបញ្ជី ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក លើគ្រប់បញ្ហាទាំងអស់ដែលពួកគាត់អាចផ្តល់សក្ខីកម្ម នៅក្នុងវិសាលភាពនៃដីកា ដំណោះស្រាយនៃសំណុំរឿង០០២។

II. ការផ្តល់អាទិភាពចំពោះសាក្សីវ័យចំណាស់

- ៣- សហព្រះរាជអាជ្ញាអរគុណចំពោះអង្គជំនុំជម្រះ ចំពោះកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួន ដើម្បីរក្សាបាននូវ ប្រព័ន្ធមួយដ៏មានប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការកំណត់ពេលវេលាសម្រាប់ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងផ្តល់ ការជូនដំណឹងជាមុនដល់ភាគីអំពីលំដាប់នៃសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវកោះហៅ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមកោតសរសើរចំពោះបញ្ហាប្រឈមខាងភ័ស្តុភារសំខាន់ៗ ដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុង ដំណើរការនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយសាក្សី ដែលរស់នៅឯទីជនបទដាច់ស្រយាលនៃកម្ពុជា និង ការចាត់ចែងផ្សេងៗទៀតដែលនាំឱ្យពួកគាត់បានមកបង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខតុលាការ។
- ៤- ដើម្បីជួយសម្រួលបន្ថែមទៀតដល់ការគ្រប់គ្រងដ៏មានប្រសិទ្ធភាពរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សហព្រះរាជ អាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីវ័យចំណាស់ គួរតែទទួលបានអាទិភាពនៅក្នុង លំដាប់នៃការកោះហៅ បើសិនជាអាចធ្វើទៅបាន។ ក្នុងករណីខ្លះ ខណៈដែលការណ៍នេះអាចនាំឱ្យ សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលនឹងត្រូវស្តាប់ចម្លើយ “ក្លាយជាគ្មានរបៀបរៀបរយ” (បើគិត

¹ E131/1.1 – ឧបសម្ព័ន្ធ ក សម្រាប់: ផ្នែកមួយនៃបញ្ជីឈ្មោះសាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សម្រាប់សវនាការដំណាក់កាល ដំបូងនៃសំណុំរឿង០០២, ២៥ តុលា ២០១១។

អំពីប្រធានបទដែលពួកគាត់ត្រូវបានកោះហៅមកបំភ្លឺជាបឋម) សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា ភាព
ចាំបាច់ដើម្បីធានាឱ្យមានសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីទាំងនោះ ឱ្យបានឆាប់តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន គឺវាមាន
ទម្ងន់ធ្ងន់ជាងភាពលំបាកដែលមានកម្រិតណាមួយ ដែលភាគីអាចនឹងជួបប្រទះនៅក្នុងការត្រៀមរៀប
ចំរបស់ពួកគេ។

៥- វាជាការពិតនៅក្នុងទម្លាប់នៃការអនុវត្តនៅកម្ពុជាដែលថា បើសិនជាមានសាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប
វេណីណាម្នាក់មានវ័យលើសពី៧០ឆ្នាំ ហានិភ័យនៃភាពមិនអាចចូលខ្លួនមកផ្តល់សក្ខីកម្ម មានការកើន
ឡើងជាដុំកំភួន អាស្រ័យដោយការកន្លងផុតទៅនៃពេលវេលា។ មធ្យមភាគនៃការរំពឹងជីវិតរបស់
ប្រជាជនកម្ពុជា គឺអាយុ៦១ឆ្នាំ^២។ អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានដោយគោរពថា
ដោយសារវ័យកាន់តែជរររបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងការពិតដោយសារការព្រួយបារម្ភ
អំពីសុខភាពដ៏សំខាន់ ដូចបានបញ្ជាក់ដោយអង្គការគាំពារសាក្សី និងអ្នកជំនាញ គួរត្រូវបានពិចារណា
ថា ជាកត្តាដ៏សំខាន់បំផុតនៅក្នុងដំណើរការនៃការកំណត់លំដាប់នៃការកោះហៅសាក្សី។ វាជាការសម
ហេតុផលផងដែរដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា មនុស្សមួយចំនួនដែលបានចុះបញ្ជីក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក គឺសុទ្ធតែ
មានវ័យជិតដល់ ឬលើសពី៨០ឆ្នាំ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាពិតជាបានកត់សម្គាល់ឃើញថា សាក្សី និង
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីវ័យចំណាស់ពីររូបដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក គឺ TCW-321 និង
TCW-583 ត្រូវកំណត់ពេលមកផ្តល់សក្ខីកម្មរហូតដល់វគ្គសវនាការបន្ទាប់។

៦- អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានផ្តល់នាពេលថ្មីៗនេះនូវព័ត៌មានរីកចម្រើនបន្ថែមអំពីការកំណត់ពេលផ្តល់
សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីជំនាញ^៣។ សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សម្គាល់ឃើញថា មានសាក្សីជំនាញពីររូបដែល
នឹងមិនមកបំភ្លឺក្នុងពេលអនាគតឆាប់ៗនេះ (គឺ David Chandler និង Henri Locard) ដែលសុទ្ធ
តែមានអាយុលើសពី៧០ឆ្នាំ។ អង្គជំនុំជម្រះអាចគិតពិចារណាផងដែរអំពីការពិត នេះ នៅក្នុងការ
កំណត់ពេលវេលាសម្រាប់ធ្វើសក្ខីកម្មរបស់ពួកគាត់។

III. វិសាលភាពនៃសក្ខីកម្មដែលនឹងត្រូវផ្តល់ដោយសាក្សីវ័យចំណាស់

² អង្គការសុខភាពពិភពលោក (World Health Organisation), ស្ថិតិរបស់ប្រទេស, ២០១២, តាមរយៈ
<http://www.who.int/countries/khm/en/>
³ E172/17 - ព័ត៌មានបន្ថែមពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់កាលបរិច្ឆេទស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់អ្នកជំនាញដែលភាគីបានស្នើឡើង, ១៧ មេសា ២០១២។

៧- អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានគូសបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងដំណើរការនៃសវនាការនេះ ការដាក់ពាក្យសុំផ្តល់មាត់មួយ គួរតែបានធ្វើឡើងដោយភាគីណាមួយដែលចង់សួរសំណួរផ្សេងៗទៅលើសាក្សី ឬភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីណាម្នាក់ លើគ្រប់បញ្ហាទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង០០២ រួមទាំងបញ្ហាទាំងឡាយដែលអាចកើតចេញពីកម្មវត្ថុនៅក្នុងសវនាការខាងមុខ^៤។ ដើម្បីសម្រួលដល់ការគ្រប់គ្រងសវនាការឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព សហព្រះរាជអាជ្ញាផ្តល់ការជូនដំណឹងនេះជាមុនអំពីចេតនារបស់ខ្លួនតាមសំណើសុំនេះ ក្នុងការពិនិត្យសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីវ័យចំណាស់ដែលបានចុះបញ្ជីក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក ទៅតាមវិសាលភាពទាំងមូលនៃសំណុំរឿង០០២។ ការជូនដំណឹងនេះត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកទៅលើការវាយតម្លៃដោយសុចរិតអំពីវ័យ និងកំណត់ហេតុដែលមានស្រាប់របស់សាក្សីនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះសាក្សីបច្ចុប្បន្ន និងដោយគ្មានការធ្វើឱ្យខូចដល់សិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងការធ្វើសំណើផ្សេងៗទៀតនាពេលអនាគតចំពោះសាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀតដែលមិនអាចមកបំភ្លឺនៅក្នុងសវនាការជាបន្តបន្ទាប់នោះឡើយ។

៨- បញ្ហាអំពីវិសាលភាពនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីវ័យចំណាស់ ត្រូវតែបានពិចារណាទៅតាមបរិបទនៃដំណាក់កាល និងកម្រិតនៃភាពស្មុគស្មាញនាពេលបច្ចុប្បន្ននៃសំណុំរឿង។ ដូចបានសម្រេចដោយអង្គជំនុំជម្រះ ភ័ស្តុតាងដែលបានលើកសំអាងនៅក្នុងសវនាការនេះអាចនឹងត្រូវបានពឹងផ្អែក និងយកជាមូលដ្ឋានទាក់ទងទៅនឹងសវនាការខាងមុខជាបន្តបន្ទាប់ទៀត ក្នុងសំណុំរឿង០០២^៥។ ក្នុងដំណាក់កាលនេះនៃសវនាការសំណុំរឿង០០២/១ មានការពាក់ព័ន្ធនៅលើបញ្ហាខាងបរិបទ និងអង្គហេតុដែលមានភាពស្មុគស្មាញជាខ្លាំង រួមទាំងការកំណត់អំពីគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋទាំងប្រាំដូចបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ^៦។ អាស្រ័យដោយទំហំ និងភាពស្មុគស្មាញនៃបញ្ហាទាំងអស់នេះហាក់ដូចជាមិនទំនងទាល់តែសោះថាវគ្គដំបូងនេះ អាចនឹងត្រូវបញ្ចប់ នៅចុងឆ្នាំ២០១២។ ការពិត ដំណាក់កាលទីពីរក៏នឹងមានការពាក់ព័ន្ធក្នុងស្តាប់សាក្សីមួយចំនួនដែរទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍នៃមូលដ្ឋានឧក្រិដ្ឋកម្ម ដូចបានកំណត់អត្តសញ្ញាណក្នុងដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការ

⁴ E145 – សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លើសំណើដែលនៅសេសសល់មុនសវនាការ (ឯកសារ (E20, E132, E134, E135, E124/8, E124/9, E124110, E136 និង E139) និងការណែនាំបន្ថែមទៅសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, ២៩ វិច្ឆិកា ២០១១, ទំព័រទី៣។

⁵ E124/7 - សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញអំពីលក្ខខណ្ឌនៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឯកសារ E124/2) និងសំណើសុំពាក់ព័ន្ធនានា ព្រមទាំងឧបសម្ព័ន្ធ, ១៨ តុលា ២០១១, កថាខណ្ឌ ១០។

⁶ E124 – ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន៨៩ស្តីពីវិធី នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ២២ កញ្ញា ២០១១, កថាខណ្ឌទី១។

នីតិវិធី និងចំណែកផ្សេងទៀតនៃដីកាដោះស្រាយ ដែលអង្គជំនុំជម្រះអាចនឹងដាក់បញ្ចូលទៅក្នុង សវនាការវគ្គដំបូងនេះ⁷។

៩- ដោយពិចារណាទៅលើកត្តាទាំងនេះ ជាការសមហេតុសមផលដែលគេត្រូវធ្វើការប្រមាណថាការចាប់ ផ្ដើមសវនាការបន្ទាប់ អាចនឹងធ្វើបានក្នុងរយៈពេលជាងមួយឆ្នាំ ឬអាចដល់ពីរឆ្នាំក៏បាន។ អាស្រ័យ ហេតុនេះ ទោះបីជាមានការខំប្រឹងប្រែងរបស់អង្គជំនុំជម្រះដ៏ខ្លាំងក្លា ដើម្បីគ្រប់គ្រងករណីរឿងក្តីដ៏ សែនស្មុគស្មាញនេះឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពយ៉ាងណាក៏ដោយ វ័យកាន់តែជរារបស់សាក្សីដែលបានលើក យោងនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក ផ្តល់នូវហានិភ័យខ្ពស់យ៉ាងពិតប្រាកដ ដែលថាពួកគាត់មួយចំនួន ឬ ទាំងអស់ អាចថានឹងមិនអាចមកបំភ្លឺនៅក្នុងសវនាការជាបន្តបន្ទាប់បាន។ សាក្សីខ្លះដែលមានឈ្មោះ ក្នុងបញ្ជីសាក្សីបច្ចុប្បន្នរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ត្រូវបានគេដឹងរួចហើយថា មិនអាចមកបំភ្លឺបានឡើយ⁸។

១០- ទោះបីជាពាក្យសុំផ្ទាល់មាត់លម្អិតបន្ថែមទៀត នឹងត្រូវបានគេធ្វើឡើង នៅក្នុងពេលវេលាសមស្រប ណាមួយសម្រាប់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ៗក៏ដោយ ក៏ក៏ថាខណ្ឌខាងក្រោមនេះបានចែង អំពីសេចក្តីពិចារណាជាទូទៅពាក់ព័ន្ធនឹងបុគ្គលម្នាក់ៗទាំងនេះ។

១១- ក្នុងករណីជាច្រើន សក្ខីកម្មរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗដែលបានចុះបញ្ជីនៃឧបសម្ព័ន្ធ ក សម្រាប់វិសាលភាព នៃសំណុំរឿង០០២ទាំងមូល គឺវាមិនទំនងទាល់តែសោះ ដែលថានឹងអាចពង្រីកបាននូវពេលវេលាដែល ត្រូវការជាដុំកំភួនណាមួយ សម្រាប់ការសួរដេញដោលពួកគាត់៖

ក) សាក្សីដែលសក្ខីកម្មរបស់ពួកគាត់ជាបឋមផ្តោតលើរចនាសម្ព័ន្ធ និងការប្រព្រឹត្តិទៅរបស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា (បកក) និងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងតួនាទីរបស់ជនជាប់ ចោទ ចាំបាច់នឹងត្រូវមានការពិនិត្យចំពោះថិរវេលាទាំងមូលដែលគ្របដណ្តប់ដោយដីកា ដោះស្រាយ ដើម្បីធ្វើជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់សវនាការបន្តបន្ទាប់ ដូចបានបង្ហាញដោយ អង្គជំនុំជម្រះ។ ក្នុងចំណោមសាក្សីវ័យចំណាស់ ដូចបានកំណត់អត្តសញ្ញាណក្នុង ឧបសម្ព័ន្ធ ក សាក្សី TCW-724, TCW-583, TCW-694, TCW-234 និង TCW-482

⁷ ដដែលដូចខាងលើ, កថាខណ្ឌទី៥ និង៦។

⁸ មកទល់ពេលនេះ គេដាក់បញ្ចូលសាក្សី TCW-297 និង TCW-601។

ស្ថិតក្នុងជំពូកនេះ។ សាក្សីទាំងនេះមិនរំពឹងថា នឹងផ្តល់សក្ខីកម្មតាមហេតុការណ៍ផ្ទាល់ ផ្នែកបានទូលំទូលាយ អំពីទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ណាមួយដែលបានបញ្ចូលនៅក្នុងដីកា ដំណោះស្រាយទេ។ ចំពោះវិសាលភាពដែលថា ភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគាត់នឹងបន្តរហូតដល់ បញ្ហានៃការអនុវត្តគោលនយោបាយទៀតនោះ ដែលនេះមិនមែនជាកម្មវត្ថុសម្រាប់ សវនាការនៃវគ្គដំបូងនេះ វាមិនមែនជារឿងហួសហេតុនោះទេដែលសក្ខីកម្មរបស់ពួកគាត់ ក៏ត្រូវពង្រីកទៅតាមនោះ។

- ខ) សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី TCW-536, ដោយគាត់អាចមានលទ្ធភាពផ្តល់ត្រឹមតែភ័ស្តុតាងដែល បានឃើញផ្ទាល់ផ្នែកទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ជាសំខាន់គឺទាក់ទងនឹងអង្គហេតុនានា ដែលតាមការពិតគឺជាកម្មវត្ថុនៃសវនាការនេះ (ការជម្លៀសប្រជាជនចេញដោយបង្ខំពីទី ក្រុងភ្នំពេញ និងពីទីក្រុងនានា)។ ភ័ស្តុតាងដែលគាត់អាចមានលទ្ធភាពផ្តល់ជូនបានដោយ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់គាត់ ដូចគ្នានឹងភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីនានា ខាងលើដែរគឺពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាបរិបទ, ដំណើរការប្រព្រឹត្តិទៅនៃរបប និងគោលនយោ បាយរបស់របបនេះ ដែលហេតុដូចនេះ ភាគច្រើនគឺចាត់ចូលនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសវនា ការនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ ព័ត៌មានណាមួយបន្ថែមពីលើនេះដែលគាត់អាចផ្តល់ជូនបានលើ បញ្ហានានាដែលទាក់ទងនឹងការអនុវត្តគោលនយោបាយនានា ដែលនឹងត្រូវលើកយកមក ពិភាក្សានៅក្នុងសវនាការនាពេលអនាគតនោះ ទំនងជានឹងទាមទារនូវពេលវេលាបន្ថែម តិចតួចតែប៉ុណ្ណោះ។
- គ) សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី TCW-321 ក៏ភាគច្រើនចាត់ចូលក្នុងរង្វង់វិសាលភាពនៃសវនាការ លើកដំបូងដែរ ដោយសារពាក់ព័ន្ធត្រឹមតែទៅនឹងប្រវត្តិដើម, រចនាសម្ព័ន្ធនៃសិទ្ធិអំណាច តាមតំបន់, និងដំណើរការប្រព្រឹត្តិទៅស្ថាប័ននានារបស់ បកក និងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ជាពិសេស គឺទាក់ទងនឹងពាណិជ្ជកម្ម និងឧស្សាហកម្ម)។ សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីស្តីពីការ អនុវត្តគោលនយោបាយចំពោះពុទ្ធសាសនិកជន មិនស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសវនាការ នេះទេ តែមានភរនីភាពខ្ពស់ ហើយមិនទំនងជានឹងត្រូវប្រើពេលវេលាច្រើននោះឡើយ។
- ឃ) ជាចុងក្រោយ សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី TCCP-94 មានភាគច្រើនទាក់ទងនឹងបញ្ហាផ្សេងៗ ដែលស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសវនាការលើកដំបូង ដែលរួមមាន ដំណើរការប្រព្រឹត្តិទៅ

នៃសិទ្ធិអំណាចរបស់ បកក និងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ, អត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយនានាដូចដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ និងការ ជម្លៀសចេញដោយបង្ខំដំណាក់កាលទីពីរ។ ការស្រាវជ្រាវរុករកណាមួយអំពីបញ្ហាដែល មិនស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសវនាការលើដំបូង គឺទំនងជានឹងត្រូវចំណាយពេលវេលា បន្ថែមមិនច្រើននោះឡើយ។

១២- សាក្សីមួយចំនួនក្នុងចំណោមសាក្សីដែលមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក (ជាពិសេសសាក្សី TCW-425 និង TCW-604) អាចផ្តល់ភស្តុតាងបាន នៅក្នុងចំណោមភស្តុតាងដទៃទៀតជាច្រើន អំពីដំណើរការប្រព្រឹត្តិទៅនៃស្ថាប័ននានារបស់មជ្ឈិមបក្ស និងរបស់ថ្នាក់តំបន់នានានៃ បកក អំពី កងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា ក៏ដូចជា អំពីការបង្កើត និងការអនុវត្តនូវគោលនយោបាយផ្សេងៗដូច ដែលបាន រៀបរាប់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ។ សាក្សីទាំងនេះក៏នឹងត្រូវបានរំពឹងទុកផងដែរថានឹងផ្តល់ភស្តុតាង ដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងខ្សែក្រវាញ ឬព្រឹត្តិការណ៍ខ្សែក្រវាញមួយចំនួនដែលមាននៅក្នុងដីកា ដោះស្រាយ និងដើម្បីធ្វើសេចក្តីអត្ថាធិប្បាយលើឯកសារសំខាន់ៗនានាដែលនៅក្នុងសហសម័យ។ សក្ខីកម្មសាក្សីទាំងនេះនឹងកើតចេញមកពីទស្សនវិស័យរបស់បុគ្គល ដែលធ្លាប់មានសិទ្ធិក្នុងការចូល ពិនិត្យមើលព័ត៌មានដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ កាលពីក្នុងអង្គពេលដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាដោះស្រាយ ហើយដែលហេតុនេះ គឺចាត់ចូលជាប្រភេទនៃមនុស្សដែលមានចំនួនកម្រិតតិចតួចដែលនៅមានជីវិត រស់នៅមកទល់បច្ចុប្បន្ននេះ។ ដោយសារតែវិស័យចំណាស់របស់ពួកគាត់នោះ ជាសំខាន់បំផុតនៅក្នុង សវនាការនេះ គួរបានឱ្យពួកគាត់លើកយកមកបង្ហាញជូននូវគ្រប់រាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ដែលទាក់ទង ដែលពួកគាត់អាចមានលទ្ធភាពផ្តល់ជូនបានដែលស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃដីកាដោះស្រាយ។

១៣- សាក្សី TCW-797 អតីតលេខាឃុំ ត្រៀមលក្ខណៈនឹងផ្តល់ជូននូវភស្តុតាងយ៉ាងលម្អិតស្តីពីវិវឌ្ឍនា សម្ព័ន្ធនៃសិទ្ធិអំណាច និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាតាមថ្នាក់នានារបស់តំបន់ឯករាជ្យមួយ នៃកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ។ ភស្តុតាងនេះ នៅពេលដែលត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយអតីតកម្មាភិបាលម្នាក់នោះ គឺជា ការធ្វើឱ្យបានយល់យ៉ាងច្បាស់បំផុត និងមានភរវិនិយភាពយ៉ាងខ្ពស់បំផុត ប្រសិនបើភស្តុតាងនេះត្រូវ បានបំពេញបង្កប់ដោយការរៀបរាប់នានារបស់សាក្សីអំពីការអនុវត្តនូវគោលនយោបាយផ្សេងៗរបស់ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអំពីខ្សែក្រវាញទាំងឡាយដែលសាក្សីបានដឹងដោយផ្ទាល់។ សហព្រះរាជ អាជ្ញាធ្វើការកត់សម្គាល់ថា សាក្សី TCW-601 ដែលត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងបញ្ជី

ឈ្មោះសាក្សីបច្ចុប្បន្ននេះ ហើយដែលនឹងត្រូវផ្តល់ភ័ស្តុតាងដោយផ្ទាល់មាត់ស្រដៀងគ្នានឹងភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី TCW-797នោះ ត្រូវបានពេញលេញឃើញថាពុំមានសម្បទារឹងមាំគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មបានទេ។

១៤- សហព្រះរាជអាជ្ញានៅតែយកចិត្តទុកដាក់ជាដដែលអំពីសេចក្តីត្រូវការចាំបាច់ ដើម្បីធានាឱ្យប្រាកដថាដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបានធ្វើឡើងដោយភាពឆាប់រហ័ស។ ទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការសួរដេញដោលរបស់ខ្លួនចំពោះសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះ ដោយប្រើពេលវេលាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពបំផុត។

១៥- សហព្រះរាជអាជ្ញាជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា សមត្ថភាពរបស់ភាគីនានាក្នុងការសួរដេញដោលសាក្សីវ័យចំណាស់ និងភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនានា លើវិសាលភាពពេញលេញទាំងស្រុងនៃសំណុំរឿងលេខ០០២ នៅក្នុងពេលចូលបង្ហាញខ្លួនរបស់ពួកគេនៅក្នុងសវនាការលើសំណុំរឿងលេខ០០២/០១ និងមិនគ្រាន់តែជួយលើកកម្ពស់ដល់ប្រសិទ្ធភាពនៃដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូលប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏ធានាឱ្យប្រាកដផងដែរថាពុំមានដីសំខាន់ៗបំផុត នឹងត្រូវស្រង់យកបាននៅក្នុងពេលដែលសាក្សីកំពុងតែមានវត្តមាននៅឡើយ និងដែលអាចមានលទ្ធភាពជួយដល់តុលាការបាន។ ការពិចារណាបន្ថែមដ៏សំខាន់មួយដែលមានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការជួយគាំទ្រដល់ការអនុញ្ញាតឱ្យសាក្សីទាំងនេះ អាចផ្តល់សក្ខីកម្មដោយពេញវិសាលភាពទាំងមូលនៃសំណុំរឿងលេខ០០២ បាននោះគឺវិធីសាស្ត្របែបនេះនឹងជួយឱ្យជនជាប់ចោទអាចធ្វើការពិនិត្យ និងសួរដេញដោលចំពោះសាក្សីទៅលើភ័ស្តុតាងទាំងមូលរបស់ពួកគេ។

១៦- សហព្រះរាជអាជ្ញាសង្កត់ធ្ងន់ថាពុំមានខាងលើនេះ ត្រូវបានផ្តល់ជូនតាមមធ្យោបាយនៃការជូនដំណឹងមួយអំពីការដាក់ពាក្យសុំដោយផ្ទាល់មាត់របស់ពួកគេដែលលំអិតជាងនេះទៀត ដែលនឹងត្រូវធ្វើឡើងកៀកពេលគ្នានឹងការធ្វើសក្ខីកម្មរបស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធ ឬនៅពេលណាមួយផ្សេងទៀតតាមដែលអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថាសមស្រប។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការរឹករឹតហេតុផលដែលបានផ្តល់ជូនខាងលើ គឺមិនមានគោលបំណងចង់ឱ្យមានលក្ខណៈទូលំទូលាយនោះឡើយ។

⁹ ឯកសារលេខ E172 , ក្រុមនៃសាក្សី ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញបន្ទាប់ ដែលត្រូវស្តាប់ចម្លើយនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២/០១, ថ្ងៃទី១៧ កុម្ភៈ ២០១១ ទំព័រ៤។

IV. ដំណោះស្រាយដែលស្នើសុំ

១៧- ចំពោះមូលហេតុនានាដូចបានជម្រាបខាងលើនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

- ក) ស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឱ្យដាក់អាទិភាពលើកាលវិភាគផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់ សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក ក៏ដូចជា សាក្សី និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដទៃទៀតណាមួយក៏ដោយ ដែលកំពុងទទួលរងនូវបញ្ហាសុខភាព ដែលអាចនឹងធ្វើមិនឱ្យគាត់បង្ហាញខ្លួន នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះបាននៅពេលអនាគត និង
- ខ) ជូនដំណឹងស្តីពីបំណងរបស់ខ្លួន ក្នុងការធ្វើសំណើផ្ទាល់មាត់ ដើម្បីតាំងសំណួរដេញដោល ទៅលើសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានវ័យចំណាស់នានា ដែលមានឈ្មោះនៅ ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក នៅក្នុងវិសាលភាពពេញលេញនៃសំណុំរឿងលេខ០០២ ។

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីតាំង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២	លោកស្រី ជា នារី សហព្រះរាជអាជ្ញា	ភ្នំពេញ	
	លោក Andrew CAZLEY សហព្រះរាជអាជ្ញា		

